

Een mislukte Omwenteling.

(1685.)

Daar lag in het begin der Junimaand van het jaar 1685 op de reede van Texel een kleine vloot, waarover vreemde geruchten rondliepen. De bemanning dezer schepen had trouwens iets geheimzinnigs over zich. Over dag deed zij niets, maar des nachts was zij te ijveriger, en de Engelsche gezant te 's Gravenhage was er door zijn goed bezoldigde spionnen achter gekomen, dat deze vloot niets minders bedoelde dan een aanslag op den troon van den Engelschen koning Jacobus II.

De regeering der Zeven Provinciën zat er eigenlijk mede. Engeland was een bevriende Mogendheid, en een samenzwering, een complot op een Nederlandsche reede kon voor de Republiek de onaangenaamste gevolgen hebben. De stadhouder Willem III sprak er ernstig over met zijn raadslieden, en het slot was een verzoek aan de Amsterdamsche admiraliteit, om de uitvaart der vloot en vooral van het groote schip „Heldererbergh” te keeren.

De admiraliteit van Amsterdam was echter niet scheutig, op dat verzoek in te gaan. Het centrale gezag was in die dagen trouwens niet zoo krachtig als heden. En de admiraliteit had allerlei uitvluchten.

Er was haar verteld, dat de „Heldererbergh” niet naar Engeland, maar naar de Kanarische eilanden was bestemd. En al mocht dit verhaal bezijden de waarheid zijn, dan was ze thans toch niet in staat, de „Heldererbergh” met geweld vast te houden, want het schip was met vele kanonnen bewapend.

Daar viel met de Amsterdamsche admiraliteit niet te ploegen noch te eggen, en de geheimzinnige vloot lichtte ongehinderd de ankers.

De „Heldererbergh” had den zes-en-dertig jarigen hertog Monmouth aan boord. Hij was te Rotterdam geboren; het bloed der Stuarts bruisde in zijn aderen; hij was de natuurlijke zoon van koning Karel II.

Met een hart vol idealen stevende hij naar Engeland; Schotsche vluchtelingen hadden hem verzekerd, dat de Presbyterianen op hem wachtten als op den Mozes, die hen uit het diensthuis van een Roomschegezinden koning zou verlossen, en in zijn avontuurlijk brein had zich de overtuiging vastgezet, dat hij het Protestantisme zou redden.

Den 11^{den} Juni landde de vloot in de havenplaats Lyme. De ontvangst der bevolking overtrof de stoutste verwachtingen, doch uit het Parlement klonk hem niet één welkomstgroet tegen. En het leger, dat zich onder zijn vanen schaarde, bestond uit ongeoeffende burgers en landlieden.

Dat waren veege teekenen. Doch Monmouth kon niet meer terug en wilde het evenmin. Het zwaard zou beslissen, en den 6^{den} Juli werd zijn zwakke krijgsmacht bij Sedgemoor door koninklijke troepen geheel verslagen. De hertog werd gevangen genomen, en reeds negen dagen later werd hij ten aanschouwe van duizenden burgers in Londen naar het schavot geleid.

Daar stond hij dan, de bloedeigen neef van den regeerenden koning, op de plaats der schande.

„Ik heb weinig te zeggen,” zeide hij tot het volk; „ik kom hier niet om te spreken maar om te sterven. En ik sterf als lid der Protestantsche Kerk van Engeland.”

De scherprechter Ketch maakte zich gereed voor zijn bloedige werk, en Monmouth voelde met zijn vinger de scherpte van de bijl. Hij schudde het hoofd, want hij meende, dat de bijl te bot was.

„Hak me niet, man, zooals ge lord Russel hebt gedaan!” waarschuwde hij. Hij haalde vier guineas uit den zak en vervolgde: „Dit is voor u, en ge krijgt van mijn dienaar nog meer, mits ge uw werk goed doet!”

De hertog had wel gelijk gehad met den scherprechter te waarschuwen. Na den eersten bijlslag hief de veroordeelde het bloedende hoofd op van het blok, en zijn verwijtende blik trof den scherprechter.

„Ik kan 't niet doen,” barstte de beul uit, „de moed ontzinkt mij!” En hij wierp de bijl tegen den grond.

Het was een vreeselijk schouwspel. Met een mes werd het hoofd van den romp gekerfd. En dat was het einde van den koningszoon, die enkele weken geleden met zoo fiere hoop in 't hart de reede van Texel had verlaten.

Wee den overwonnenen! Zij werden opgejaagd als het wild door den wreeden jager, en allen, die werden verdacht van geheime sympathie met de revolutie, deelden dat lot. Zoo kwam het, dat de nonconformistische predikant Hicks en de advokaat Nelthorpe bij een aanzienlijke dame, de weduwe Alice Lisle, aanklopten.

Zij behoorde tot de aanhangers van het regeerende koningshuis; om den dood van Karel I had zij bittere tranen gestort, en in Cromwells dagen menigen royalist voor de vervolging gered.

Zou zij twee vreedzame mensen, die niet bij het leger van Monmouth hadden behoord, de deur wijzen? De Christelijke barmhartigheid kwam er tegen op; zij ontving de beide vluchtelingen, laafde hen met spijs en drank, en bood hun een schuilplaats aan.

Reeds den volgenden morgen werd het huis door soldaten omsingeld. Zij drongen binnen, en vonden den predikant tusschen de graanzakken, den advokaat in den schoorsteen.

Alice Lisle zou haar straf niet ontgaan. Zij werd in hechtenis genomen, en een jury zou het vonnis vellen.

Het was voor de juryleden echter een zware taak. Hun hart bewonderde een vrouw, die zoo veel naastenliefde had getoond, maar aan den anderen kant sidderden zij voor den hoofdrechtter Jeffreys, een geweldig man, die haar dood had gezworen. Met edele waardigheid verklaarde Alice, dat ze in den predikant een man des vredes en in den advokaat een man der wet had gezien, die geen van beiden zich aan openbare muiterij hadden schuldig gemaakt.

Woedend stooft Jeffreys op.

„Ziet, mijne heeren!” zeide hij tot de juryleden, „daar is niet één van die leugenachtige Presbyterianen, welke niet de hand heeft gehad in de rebellie. Toont mij een Presbyteriaan, en ik zal u een gemeenen boef laten zien!”

De jury zwichtte, want de stem van dezen verschrikkelijken rechter was sterker dan de stem van hun geweten, en Alice werd schuldig verklaard.

Jeffreys gaf toen bevel, dat zij levend zou worden verbrand, doch deze wreedheid wekte tot in de Roomsche kringen een storm van verontwaardiging. De machtigste edellieden wendden zich met een smeekschrift tot den troon; Clarendon, des konings eigen zwager, pleitte voor de veroordeelde.

Ze werd gered van den bangen en smadelijken vuurdood, doch daarmede meende de koning dan ook het uiterste van zijn gratie te hebben uitgeput; hij heette immers ook Jacobus II.

Op het marktplein te Winchester werd Alice Lisle in het openbaar naar het schavot geleid. Zij betrad het met vasten tred, en legde, gerust in God, haar hoofd op het blok.

Dat is een droeve geschiedenis. Maar zooals uit den nacht, die ons thans omringt, een blijde morgen zal geboren worden, zoo volgde op dien duisteren nacht van Engeland een blijde morgenstond.

Monmouth had dien nieuwen dag niet aanschouwd, en de nobele Alice Lisle evenmin. Maar in haar hart had de stille hoop geleefd, dat de Heere de gevangenis der verdrukten zou wenden, en drie jaar later voer een machtige Nederlandsch-Engelsche vloot naar de haven van Torbay, om aan Engeland de vrijheid te brengen. Van het fregat „Den Briel” woei de vlag met het devies: „Voor de vrijheden van Engeland en den Protestantschen godsdienst!” en vijfhonderd schepen volgden in het kielzog van „Den Briel.” Die vloot droeg het kostelijk kleinoord van de Zeven Provinciën: den Stadhouder Willem III. Hij bracht aan Engeland meer dan hij had beloofd, en hij werd waardig gevonden, de Engelsche kroon te dragen.

L. P.